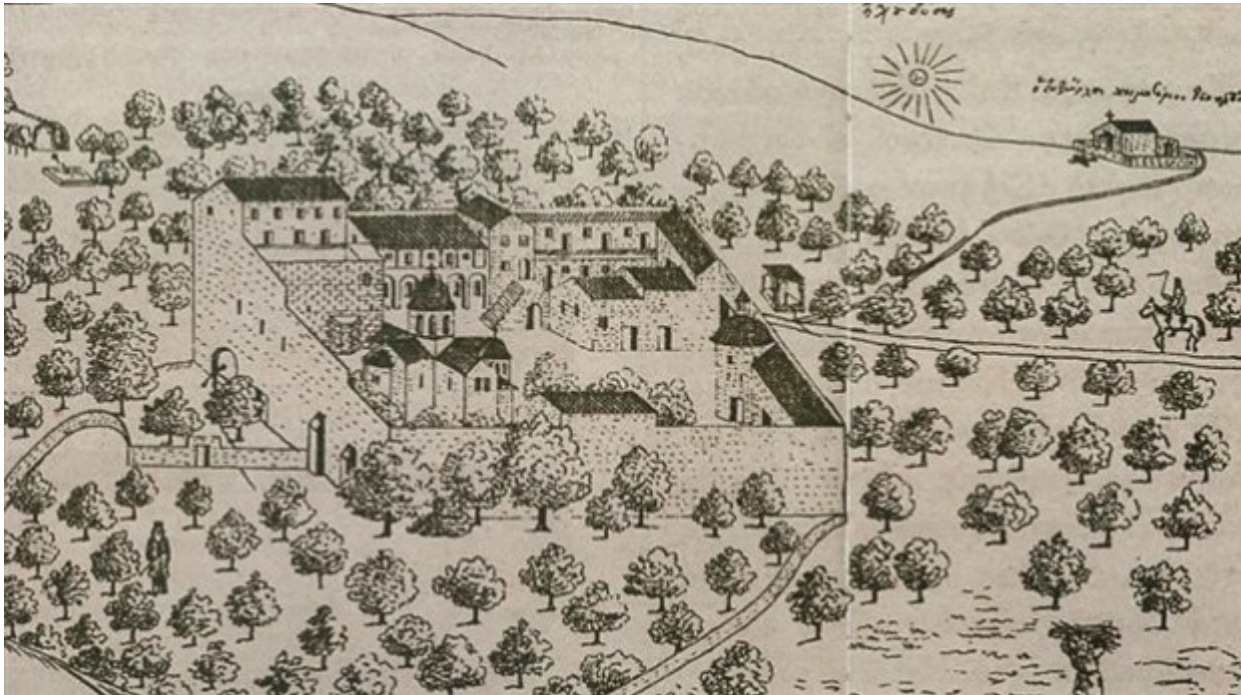

Βοτανική στο Βυζάντιο

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Φωτό:olivenews.gr

Οι Βυζαντινοί ενδιαφέρθηκαν ιδιαίτερα για τα φυτά, κυρίως για τη χρησιμότητά τους στην παρασκευή φαρμάκων.

Η καταγραφή των βοτάνων είχε ξεκινήσει από την αρχαιότητα: ο Νίκανδρος από την Κολοφώνα (2ος αιώνας π.Χ.) έγραψε δύο σχετικά βιβλία, τα *Θηριακά* και τα *Αλεξιφάρμακα*, ενώ ο Κρατέυας έγραψε την ίδια εποχή το πρώτο βιβλίο βοτανικής, το οποίο περιείχε τα φυτά σε αλφαβητική σειρά, με τις ιδιότητές τους, και μαζί και εικονογράφηση των ριζών και των φυλλωμάτων τους, με σκοπό την αναγνώριση και την ταύτιση τους.

Αργότερα, στην Ύστερη Αρχαιότητα, ο Διοσκουρίδης (1ος αιώνας μ.Χ.) στο πεντάτομο έργο του *Περί ύλης ιατρικής* κατέγραψε τις θεραπευτικές και φαρμακευτικές ιδιότητες των φυτών της Μεσογείου. Το σύγγραμμα αυτό αποτέλεσε πρότυπο για μεταγενέστερα μεσαιωνικά και νεότερα εικονογραφημένα βοτανικά βιβλία. Το πιο γνωστό του αντίγραφο, διακοσμημένο με μικρογραφίες φυτών που έγιναν το 512 στην Κωνσταντινούπολη, φυλάσσεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Βιέννης.

Τον 10ο αιώνα, με εντολή του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ' συντάχθηκαν τα *Γεωπονικά*, ένα έργο χωρίς πρωτοτυπία, που απλά συγκέντρωνε πληροφορίες και συμβουλές για τη γεωργία, όπως: την καλλιέργεια της αμπέλου και την παραγωγή

κρασιού, την καλλιέργεια της ελιάς και των οπωροφόρων, τα καλλωπιστικά φυτά και τα λαχανικά, τα μέσα καταπολέμησης των βλαβερών εντόμων, ζωυφίων και ερπετών, κ.ά. Τα *Γεωπονικά* γράφτηκαν σε απλή γλώσσα με πολλά στοιχεία της καθομιλουμένης και περιλαμβάνει και συμβουλές σχετικές με τη λαϊκή ιατρική, τη δεισιδαιμονία και τη μαγεία. Την εποχή αυτή οι γνώσεις για τα φυτά φαίνεται ότι συστηματοποιήθηκαν σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο: ολόκληρες παράγραφοι στα *Γεωπονικά* έχουν παρθεί από περσικά κείμενα, ενώ αρκετά ελληνικά έργα μεταφράστηκαν στα Αραβικά και τα Περσικά, και ελληνικές-βυζαντινές και αραβικές ονομασίες φυτών και βοτάνων συγκεντρώθηκαν σε ειδικά λεξικά.

Ταυτόχρονα, γράφτηκαν ειδικά βιβλία για την καλή διατροφή, που βασίστηκαν σε παλιότερα ιατρικά έργα, με οδηγίες ποιες τροφές να καταναλώνονται ανάλογα με τον μήνα του έτους για καλή υγεία. Ένα τέτοιο βιβλίο, που μάλιστα αφιερώθηκε στον αυτοκράτορα Μιχαήλ Ζ' Δούκα, είναι το *Περί τροφών δυνάμεων*, του γιατρού και αστρολόγου Συμεών Σηθ, που περιλαμβάνει 228 φυτικές και ζωικές τροφές.

Στο ύστερο Βυζάντιο γράφονται ειδικά λεξικά βοτανικής, όπως το λεξικό του μοναχού Νεόφυτου Προδρομηνού από την Κωνσταντινούπολη και το ανθολόγιο του γνωστού γιατρού της πρωτεύουσας Δημητρίου Πεπαγωμένου με θεραπευτικά φυτά κατά αλφαβητική σειρά, ένα για κάθε γράμμα του αλφαβήτου. Επίσης, ποιητές και λογοτέχνες ασχολούνται με τα φυτά και τα βότανα με χιουμοριστική διάθεση, όπως μας δείχνουν τα τέσσερα εύθυμα ποιήματα του Μανουήλ Φιλή, *Περί στάχυος*, *Περί βότρυος*, *Περί ρόδου* και *Περί ροιάς* (= ροδιού), που έχουν μάλιστα αφιερωθεί στον αυτοκράτορα. Στο σατιρικό έργο *Πωρικολόγος*, το θέμα είναι μια δίκη στο βασίλειο των φυτών. Παρόλο που σήμερα είναι αδύνατον να καταλάβουμε ποιά είναι τα πρόσωπα που ο συγγραφέας ήθελε να διακωμωδήσει, ωστόσο είναι σαφές το ηθικοπλαστικό του έργου, που δεν είναι άλλο από την καταδίκη του μεθυσιού.

Πηγή: exploringbyzantium.gr